

14. Дії Національного банку України в період загострення світової фінансової кризи : аналіт. звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Publication/Analytical/Report_fin_kr.pdf.
15. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
16. Міжнародні вимоги щодо діяльності банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/implementing-basel-iii-europe>.

References

1. Duttagupta R. The Anatomy of Banking Crises / R. Duttagupta, P. Cashin // IMF Working Paper. 2008. № 93. 39 p.
2. Dziobek C. Lessons from Systemic Bank Restructuring / C. Dziobek, C. Pazarbasioglu // IMF Working Paper. 1998. № 14. 24 p.
3. Laeven L. Systemic Banking Crises: A new Database / L. Laeven, F. Valencia // IMF Working Paper. 2008. № 224. 78 p.
4. Baranovskiy O. Antykryzovi zakhody uriadiv i tsentralnukh bankiv zarybizhnykh krayin / Visnyk NBU. 2009. № 4. c. 8 – 19.
5. Baranovskiy O. Problemni banky : vyavlennya i likuvannya. Visnyk NBU. 2009. № 11. c. 18-31.
6. Zinchenko V.O. Orhanizatsiya efektyvnoho bankivskoho nahliady v Ukraini. Visnyk Ukrainskoyi akademiyi bankivskoyi spravy. 2006. № 2. C. 67–73.
7. Karcheva H. Osoblyvosti funktsionuvannya bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh finansovo-ekonomichnoi kryzy. Visnyk NBU. 2009. № 11. c. 10-16.
8. Kravchenko I. Kryza ta rehulyuvannya finansovoyi systemy : uroky i perspektyvy. «Visnyk NBU». Kyiv. 2009. 1. C. 19-23.
9. Kovalenko V. V. Antykryzove upravlinnya v zabezpechnni finansovoyi stiykosti bankivskoyi systemy. Monohrafiya. Sumy, UABS NBU, 2007. 198 c.
10. Mishchenko V. Kapitalizatsiya bankivskoyi systemy Ukrainy: s'ohodennya ta perspektyvy. «Visnyk NBU». Kyiv, 2013. C. 11-17.
11. Orlyuk O.P. Bankivska systema Ukrainy. Pravovi zasady orhanizatsiyi. Kyiv, Yurinkom Inter, 2003. 240 c.
12. Tavasyev A.M. Antykryzysnoe upravlenye kredytnymy orhanyzatsiyamy: uchebnoe posobyе. Moskva, YUNITI, 2006. 474 c.
13. Zakon Ukrainy «Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsiyi zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeyskoho Soyuzu». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
14. Diiyi Natsional'noho banku Ukrainy v period zahostrennya svitovoyi finansovoyi kryzy : analitichnyi zvit. URL: http://www.bank.gov.ua/Publication/Analytical/Report_fin_kr.pdf.
15. Ofitsiyinyy sayt NBU. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
16. Mizhnarodni vymohy shchodo diyal'nosti bankiv. URL: <http://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/implementing-basel-iii-europe>.

Надійшла 10.04.2015; рецензент: д. е. н. Івасів І. Б.

УДК 338.46

І. М. ГОНЧАРЕНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ СВІТОВОГО РИНКУ

У статті розглянуто значення сфери послуг та визначено пріоритети сфери послуг на світовому ринку, їх інноваційний розвиток. Приділено увагу перешкодам на шляху впровадження інновацій у сферу послуг. Розглянуто перспективи розвитку сфери послуг в ході ефективного впровадження інновацій.

Ключові слова: сфера послуг, інноваційний розвиток, впровадження інновацій у сферу послуг, світовий ринок.

I. M. GONCHARENKO

Kyiv National University of Technologies and Design

PRIORITIES OF THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SERVICES SECTOR IN THE WORLD MARKET

The article presents importance of the services sector and identifies priorities of the services sector in the world market, their innovative development. Attention was given to the obstacles occurring in the process of implementation of innovations in the services sector. The perspectives for development of the services sector with effective implementation of innovations were considered. The services sector is one of the most promising sectors of economy, which is growing rapidly, and covers a wide field of activity from transportation and tourism to finance, insurance, mediation, etc. Extension of the international division of labour, growth of population welfare, increasing of leisure time, and progress in science and technology in field of material production provide an opportunity for many countries of the world to take their definite place in the services market, the industries of which are very diverse. Implementation of innovations in the services sector will create conditions to expand the services market, enhance competitive position and advantages of enterprises in the services sector.

Keywords: services sector, innovative development, implementation of innovations, competitive advantages, world market.

Постановка проблеми. Сфера послуг сьогодні – це одна з найперспективніших галузей економіки, що швидко розвивається, тому інновації в цій сфері є досить ефективним та потужним механізмом розвитку. Послуги стали головною рушійною силою економіки та основним фактором зростання продуктивності праці. Саме у послугах формуються такі вирішальні фактори економічного зростання як наукові розробки,

нематеріальні форми нагромадження, глобалізація господарської діяльності, нові інформаційні технології. В умовах сучасної глобалізації сфера послуг є однією з найбільш перспективних сфер економіки, що підтверджується швидкими темпами розвитку та широким полем діяльності від транспорту і туризму до фінансування, страхування, посередництва та ін. Водночас поглиблення міжнародного поділу праці, зростання добробуту населення, збільшення вільного часу та зростання рівня компетентності населення, науково-технічний прогрес у сфері матеріального виробництва, внаслідок якого ускладнюються товари, що потребують технологічного обслуговування, дають можливість багатьом країнам світу зайняти своє визначене місце на ринку послуг, галузі якого є дуже різноманітними. Треба зазначити, що з розвитком всіх видів ділових послуг відбувається також трансформація економіки індустріальних держав, формується її новий простір. Тож тематика даної роботи є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх публікацій. Зазначена проблематика є предметом дослідження багатьох українських та вітчизняних економістів. Зокрема, особливості розвитку інноваційної сфери, специфіка становлення світового ринку інноваційних послуг як важливої складової світового господарського комплексу, економічна природа інновацій є предметом дослідження таких науковців: Александрової В. П., Бажала Ю. М., Балабанова І.Т., Власової А.М., Денисенка М.П., Краснокутської Н.В., Круглової Н.Ю., Лапко О. О., Одолюка І.В., Покропивного С.Ф., Сидорової А.В., Стеценка Д.М. Проблеми ефективного функціонування та розвитку світового ринку послуг розглядаються в працях Кіреєва А., Нікіфорової Н., Румянцева А., Фомичева В., Циганкової Т., Савельєва Є. Обґрунтування тези про зростання ролі сектора послуг у розвитку сучасної економіки знаходить своє підтвердження в працях таких зарубіжних учених, як Д. Белл, М. Кастельс, К. Кларк та ін. Незважаючи на досить велику увагу економістів, питання особливостей інноваційної діяльності в сфері послуг з позиції існуючих проблем та перспектив розвитку є недостатньо вивченими.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом спостерігається розширення сектора послуг у світовому господарстві, що пояснюється, з одного боку, дематеріалізацією виробництва, інтелектуалізацією праці, інформатизацією суспільних відносин. З другого боку, спостерігаються зрушення в попиті, який характеризується високою еластичністю по доходу. Ця тенденція розвивається внаслідок тривалого економічного піднесення в розвинених країнах та інших регіонах світу в останні 15–20 років, що спричинено підвищенням ділової активності, зростанням прибутковості фірм, та збільшенням платоспроможності населення. Система послуг представляє собою сукупність окремих її видів (фінансові, страхові, туристичні, транспортні, посередницькі послуги), які тісно пов'язані між собою і формують загальні тенденції розвитку ринку послуг. Водночас, сфера обслуговування є частиною іншої системи – системи світового ринку. Поняття світового ринку є найважливішим серед категорій міжнародної економіки. Для того, щоб зрозуміти економіко-теоретичний зміст поняття світовий ринок послуг як складової частини світового ринку необхідно обґрунтувати його взаємозв'язок з останнім [1].

Виробництво багатьох наукомістких та капіталомістких продуктів супроводжується зростанням кількості послуг, які надаються спеціалізованими компаніями (техніко-економічне проектування, маркетинг, планування, інжиніринг, консалтинг, страхові та фінансові послуги).

Розвиток сфери послуг неможливий без впровадженнь науково-технічної революції. Це пов'язано з дією наступних чинників, зокрема це новітні технологічні зміни в засобах зв'язку і на транспорті, що перетворили на товари цілий ряд так званих не факторних послуг. Суттєве зниження рівня транспортних витрат дало змогу виробникам і споживачам послуг збільшити ступінь мобільності, можливість широкого застосування нових засобів супутникового зв'язку і відеотехніки дало змогу відмовитися від необхідності особистого контакту продавця і покупця послуги. Прогрес в галузі телекомунікаційних технологій і інформатики призвів до появи нових форм торгівлі послугами, а саме міжнародний комерційний обмін інформацією, у якому або бази даних стають об'єктом зовнішньої торгівлі, або фірма в такий спосіб підтримує контакт із своїми закордонними філіями. Збільшився попит на всі види послуг, що раніше мали товарну форму, зокрема на фінансові послуги, послуги банків та страхових фірм. Сучасні технології у цій галузі сприяли значному розширенню кола клієнтів фінансових закладів і збільшенню спектра наданих ними послуг. На основі комп'ютеризації, інформаційних технологій, нових засобів комунікації виникає ряд нових послуг.

Важлива роль у розвитку цієї сфери належить також зняттю великої кількості технічних бар'єрів в передачі багатьох послуг на відстань, лібералізація зовнішньоекономічних операцій. Ринок послуг є складною системою, що складається з багатьох елементів [2].

Посилюється і роль сфери послуг як привабливе поле діяльності для впровадження інновацій. Сфера інновацій охоплює практичне застосування науково-технічних розробок і винаходів, включає зміни в продукті, процесах, маркетингу, організації. Інновація виступає як явний фактор зміни, як результат діяльності, втілений у новий або вдосконалений продукт, технологічні процеси, нові послуги й нові підходи до задоволення соціальних потреб. Надання послуг населенню – один з найбільш популярних видів діяльності, що не вимагає великих витрат і вкладень на перших етапах розвитку бізнесу, а простота в юридичному оформленні та веденні справ роблять сферу послуг дуже привабливим сектором для інвестування та впровадження інновацій.

Основними чинниками інноваційного розвитку сфери послуг є інтернаціоналізація світової економіки, розширення виробничої активності компаній різних країн світового співтовариства, що вимагає пошуку та впровадження нових інноваційних методів організації та управління їх діяльності на глобальному ринку; технологічний розвиток суспільства, удосконалення форм міжнародної торгівлі товарами, що супроводжується наданням нових видів високотехнологічних послуг; інтенсивний розвиток наукового потенціалу провідних держав світу, що супроводжується появою нових напрямів та розробок, винаходів та відкриттів. Все це сприяє появі новітніх форм передачі, накопичення та реалізації інформації, знань, досвіду, що є неможливим без тісної взаємодії зі сферою інноваційних послуг [3].

За своєю суттю інноваційна діяльність охоплює наступні напрямки: випуск і поширення принципово нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення та реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробка і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища [4, с. 97].

Інноваційна діяльність у сфері послуг не обмежується лише сферою виробництва послуг, але й охоплює сферу їх споживання в цілому, відстежує особливості конкретних споживачів, що, зрештою, зумовлює застосування програмного підходу, який передбачає прогнозування, вибірковість, адресність, раціональність використання всіх типів ресурсів, врахування специфічних особливостей послуг, таких як: невідчутність послуги, що полягає в складності для виробника послуги пояснити і специфікувати послугу, а також оцінити її з боку покупця; можливості безпосередньої участі покупця у виробництві послуг; наданні послуг, оскільки це діяльність (процес), тому послуга не може бути протестованою перш, ніж покупець її купить; послуга часто складається з системи дрібніших послуг, причому покупець також оцінює ці субпослуги; здатності покупця оцінити якість та привабливість надання послуг за кінцевими результатами.

Наразі слід відмітити тенденцію більшості країн світу до відкритості та прозорості в сфері як економічних, так і політичних, культурних, технологічних, інформаційних відносин, що є передумовою переплетення національних економік різних держав. Вирішення проблем технологічного розвитку примушує держави об'єднувати свої зусилля в загальний процес, в рамках якого їх взаємодія і взаємовплив стають неминучими. Серед технічних аспектів переходу до глобалізації слід виділити розвиток ринку телекомунікаційних послуг, зростання швидкості передачі інформації, поява нових рішень в галузі електронно - обчислювальної техніки.

Таким чином для ефективного функціонування глобального ринку інноваційних послуг важливого значення набуває розвиток сфери інформації.

На сучасному етапі для інформаційного забезпечення, включаючи сферу глобального прогнозування, характерні наступні особливості:

Збільшення попиту на інформацію. Багато фірм почали відчувати нестачу інформації для управління діяльністю своїх підприємств, і насамперед для визначення ринкової стратегії, розробки довгострокових програм і вибору перспективних напрямків виробництва і збуту. Підвищення попиту на інформацію викликано також загальним ускладненням структури управління компаніями, необхідністю прийняття ними аргументованих рішень на основі прогнозової інформації.

Впровадження принципово нової технології на базі швидкого розвитку електронно-обчислювальної техніки, що дозволило в розвинутих країнах створити ефективні національні і міжнародні інформаційні мережі. Про підвищення ефективності мікросхем і зменшення їхньої собівартості свідчить той факт, що знизилася ціна найдрібнішої одиниці кількості інформації.

Швидке розширення програмного забезпечення, що складає базу нової технології в інформаційних системах, навіть на фоні загальних порівняно високих темпів приросту основних складових інформатики.

Виділення сектору ділової інформації, що включає інформацію про окремі товарні ринки і ринки конкретних країн як найбільш динамічної на сьогодні частини світового інформаційного ринку [5].

За оцінками фахівців, основною перешкодою на шляху реалізації великомасштабних проектів впровадження інновацій у сферу послуг є відсутність єдиної стратегії і програми розвитку сфери послуг, що веде найчастіше до дублювання інвестиційних проектів, розпорошення інноваційних ресурсів і, як наслідок, до зниження ефективності інноваційної діяльності в цьому напрямку.

Підприємства, які тільки розпочинають або відроджують інноваційну діяльність на ринку послуг, активно впроваджують систему специфічних заходів різнобічної підтримки і, насамперед це стосується поліпшення фінансового забезпечення. Окрім таких загально відомих методів, як встановлення податкових знижок, надання пільгових кредитів, використання прискорених методів амортизації обладнання тощо, доцільно впровадити систему державних гарантій і страхування інноваційної діяльності, грантів, розробити та задіяти механізм технічної підтримки і передачі у користування приватних підприємств державних технологій і ноу-хау [6].

Організація інноваційної діяльності підприємств сфери послуг повинна забезпечувати досягнення спільного бачення пропозиції послуг на споживчому ринку та визначення стратегічних пріоритетів у перетворенні даної сфери.

Перспективи розвитку сфери послуг в значній мірі залежать також від економічної політики

держави, яка повинна забезпечувати динамічну рівновагу економіки та стійкі темпи приросту національного доходу, здійснювати доцільні зміни в структурі суспільного виробництва. Не менш важливою задачею є ефективне впровадження інновацій в сферу послуг. Регіональні органи влади, органи місцевого самоврядування повинні підтримувати розвиток сфери послуг, яка може сприяти соціально-економічному прориву, дати відносно швидкий ефект в отриманні прибутку підприємствам малого та середнього бізнесу та поповнити надходження до місцевого бюджету.

Реалізація виділених напрямків створить умови для розширення ринку послуг, посилять конкурентні позиції і переваги підприємств сфери послуг.

Висновки. Активна участь України у функціонуванні світового ринку інновацій потребує нагального вирішення ряду проблем, пов'язаних з відсутністю значної фінансової підтримки держави, спрямованої на розробку і впровадження різноманітних технологічних нововведень у виробництво; несприятливим інвестиційним кліматом у країні, що стримує прихід в економіку значних транснаціональних корпорацій з їхніми передовими технологіями; відсутністю податкових пільг для підприємств, що закуповують і впроваджують у виробництво технологічні нововведення; відсутністю чіткого механізму матеріального забезпечення науки та інновацій. Сучасний етап інноваційного розвитку сфери послуг дає підстави для розгляду його в якості важливого елемента системи світового ринку. Сфера послуг сьогодні – це одна з найперспективніших галузей економіки, що швидко розвивається, тому інновації в цій сфері є досить ефективним та потужним механізмом розвитку. Вивчення інноваційних процесів, причин появи нововведень, розробка методів їх впровадження у сферу послуг представляє значний і практичний науковий інтерес. Впровадження інновацій у сферу послуг створить умови для розширення ринку послуг, посилять конкурентні позиції і переваги підприємств сфери послуг.

Література

1. Market Access: Unfinished Business. Post-Uruguay Round Inventory and Issues. World Trade Organization, 2010.
2. Румянцев А.П. Світовий ринок послуг : навчальний посібник / А.П. Румянцев, Ю.О. Коваленко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007.
3. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення : наукова доповідь / Бажал Ю.М., Одоцюк І.В., Данько М.С., Лапко О.О., Александрова В.П. – К. : Ін-т економічного прогнозування, 2009.
4. Ареф'єва О.В. Особливості інноваційної діяльності у сфері послуг / О.В. Ареф'єва, С.В. Зарубаний // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6 (84).
5. Заблоцька Р.О. Світовий ринок послуг : підручник / Заблоцька Р.О. – К. : Знання, 2007.
6. Кучерявенко С.Ю. Сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери послуг / С.Ю. Кучерявенко. – К. : Знання, 2012.

References

1. Market Access: Unfinished Business. Post-Uruguay Round Inventory and Issues. World Trade Organization, 2010.
2. Romyancev A.P., Kovalenko Yu.O. Svitovyy rynok poslug: Navchal'nyy posibnyk. K.: Centr navchal'noyi literatury. 2007.
3. Bazhal Yu.M. Odotyuk I.S. Lapko O.O., Aleksandrova V.P. Innovatsiynyy rozvytok ekonomiky ta napryamky yogo pryskorennya: Naukova dopovid. K.:Ins-t ekonomichnogo prognozuvannya, 2009.
4. Aryef'yeva O.V., Zarubanyy S.V. Osoblyvosti innivatsiynoyi diyal'nosti u sferi poslug. Aktual'ni problemy ekonomiky. 2008. №6 (84).
5. Zablocka R.O. Svitovyy rynok poslug: Pidruchnyk. K.: Znannya, 2007.
6. Kucheryavenko S.Yu. Sutnist innovatsiyno-investytsiynogo rozvytku pidpryyemstv sfery poslug. K.: Znannya, 2012.

Надійшла 08.04.2015; рецензент: д. е. н. Селіверстова Л. С.